

NATURNYT

4/2016 - december

Biologisk Forening for Nordvestjylland
Ørhagevej 189, Klitmøller, 7700 Thisted

Foreningen har til formål at øge kendskabet til og interessen for naturen i Nordvestjylland.

Tidsskriftet Naturnyt udgives 3-4 gange årligt, og derudover udsendes medlemsskriftet BFN-Nyt med meddelelser og oplysninger om ekskursioner, foredrag, kurser m.m.

Kontingent 2017

Indmeldelse i foreningen kan ske ved indbetaling af kontingent på gironummer 6 58 67 24 eller bankoverførsel 1551 0006586724

Ordinære medlemmer	= kr. 220,00
Unge under 21 år	= kr. 100,00
Ekstraordinære medlemmer (familiemedlemmer, som ikke modtager materiale)	= kr. 50,00
Firmamedlem	= kr. 1.000,00

Glæd en naturven - tegn et gavemedlemskab

Du kan give et medlemskab af BFN ved at indbetale kontingentet, hvis du samtidig angiver både indbetalers og modtagers navn og adresse.

Naturnyt 4 : 2016

45. årgang

Oplag: 550 stk.
Tryk: Dantryk A/S, Hurup.
Omslag: Gråsiskener
Foto: Elly Hansen

ISSN 0903-4749, Copyright BFN

Redaktion af dette nummer:

- Jan Salmonsens, tlf. 97 97 51 48,
salmonsens@pc.dk

- Willy Mardal, tlf. 97 93 91 45,
willy@mardal.dk

- Elly Hansen, tlf. 29 46 75 53,
iegranlyst@mail.dk

- Anna og Svend Hamborg, tlf. 97 93 71 76,
hamborg@live.dk

Indholdet i bladets artikler er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med foreningens holdninger.

På foreningens hjemmeside kan du læse mere om BFN samt orientere dig om aktuelle arrangementer.

Adressen er

www.bfn-nyt.dk

Gamle årgange af NATURNYT

Årgang 1973-2002 (enkelte numre kan mangle) - samlet pris for alle, ca. 90, hæfter: 100 kr.
Årgang 2003-2008: 50 kr. pr. årgang
Årgang 2009-2013: 100 kr. pr. årgang
+ evt. forsendelse - Indbetaling kan ske på foreningens giro eller bankkonto.

Bidrag til Naturnyt

Redaktionen modtager meget gerne bidrag til bladet; artikler, fotos og tegninger, især vedrørende den nordvestjyske natur.

Deadline for de næste to numre:

Naturnyt nr. 1 : 2017: 15. februar 2017

Naturnyt nr. 2 : 2017: 1. august 2017

Naturpleje

Over 150 lokaliteter i Nordvestjylland trænger til naturpleje – hertil kommer arealer inden for Nationalparken, fredninger og Natura 2000-områder.

Naturplejenetværket – eller Naturpleje Net for Nordvestjylland – er en forening af grønne organisationer, som yder en stor indsats med pleje og restaurering af disse hovedsageligt lysåbne arealer, og den har siden etableringen i 2008 gennemført mange naturplejeprojekter og har i øvrigt været involveret i naturpleje på forskellige måder. I Naturplejenetværket er der skabt en organisation med netværk og kompetencer inden for naturpleje, som der vil være et stort behov for i de kommende år.

lang række projekter med frivillige naturplejere.

Alt i alt en masse naturplejeaktiviteter, som heldigvis også bakkedes op af Naturstyrelsen, Nationalpark Thy, landboorganisationerne og de tre kommuners naturforvaltninger.

Opbakningen var også stor, da Naturplejenetværket i begyndelsen af november 2016 havde indbudt til møde om netværkets fremtidige aktiviteter. Selv om arrangørerne havde ramt én af de sjældne snevejrsdage, var der 20 deltagere med stor erfaring inden for naturforvaltning samlet for i fællesskab at tegne fremtiden for Naturplejenetværket.

Agder Tange. Foto: Elly Hansen.

Projektlisten er lang, og den omfatter rydning og afgræsning på 17 lokaliteter i Jammerbugt, Thisted og Morsø Kommuner. Hertil kommer en række udviklingsprojekter, bl.a. ”Naturpleje og selvforsyning i aktivering” i samarbejde med Udlændingestyrelsen, og endelig er der en

Idéerne var mange og opbakningen stor. Det er der også god grund til, fordi mange små og store §3-områder især i det åbne land lider under tilgroning og vil forsvinde, hvis vi ikke magter at pleje arealet.

Så de gode intentioner, som kom på bordet ved mødet, er en fin begyndelse, men de er desværre ikke tilstrækkelige til at sikre den nødvendige naturpleje.

Derfor er det mit håb, at Naturplejenetværket også fremover vil være i stand til at skaffe ekstern finansiering til plejeprojekter, og at kommunerne kan indgå i forskellige samarbejder om naturplejeaktiviteter.

Poul Nystrup Christensen

Natten i haven – insekter (7. del)

Af Hugo N. Christensen

Blågrå Jordugle *Eurois occulta* findes i Danmark i meget varierende antal fra år til år. I 2015 var der ekstra mange fund.

Langt de fleste af de sommerfugle, der registreres, er kommet flyvende hertil fra landene nord og øst for os. Der kendes dog få fund af larver fra Danmark. Larverne overvintrer på forskellige buske og løvtræer, for eksempel blåbær, birk og pil.

Sommerfuglen flyver om natten fra juni til oktober, og den kan tiltrækkes med enten lys eller sukkerlokning. Den hører til familien af Ugler, og den er én af de store med et vingefang på 52 – 67 millimeter.

Nogle steder betragtes arten som skadedyr. Det antages, at den kan have været en medvirken- de årsag til nordboernes uddøen i Grønland i

1300-tallet, fordi den i nogle områder simpelt- hen har været så talrig, at laverne åd vegeta- tionen med fodermangel hos husdyrene til føl- ge. I Sydvestgrønland er den kendt for – også nu om dage – i varme somre at kunne afløve vegetationen totalt, specielt dværgbirk og pil.

Forfatterens adresse:

*Astrupvej 5
7700 Thisted*

Litteratur:

Skou, P. 1984: Nordens Målere, Danmarks Dyreliv, bind 2. Fauna bøger & Apollo bøger.

Top-Jensen, M. og M. Fibiger, 2009: Danmarks sommerfugle.

Eksemplaret på billedet er fra haven i Hundborg den 6. juli 2015. Foto: Erik R. Jespersen.

CES ringmærkning af fugle ved Ove Sø 2009 – 2015

Af Tage Leegaard

Indledning

CES - Constant Effort Sites - er et fugleringmærkningskoncept, der er udviklet i England i 1981. Konceptet går ud på, at der ringmærkes fast på den samme lokalitet år efter år. Der opstilles og benyttes det samme antal net på nøjagtig de samme steder på lokaliteten efter et fastlagt skema, som går ud på, at man ringmærker 6 timer pr. gang. Det er fra en halv time før solen står op og så 6 timer frem. Tidsrummet er fra den 1. maj til den 29. august, og det er ind delt i 10 dages perioder. Man skal således besøge sitet 12 gange på en sæson – en gang i hver periode, dog med mindst 4 dages mellemrum.

Der er det krav til lokaliteten, at bevoksningen ikke må ændre sig nævneværdigt år for år, og at der skal kunne fanges mindst 250 ynglefugle.

Alle fugles vinger skal måles, og fuglenes vægt skal bestemmes. Endvidere må der ikke bruges lokkemidler (foder, lokkelyde mm.) til at trække fuglene til nettene.

Formålet er at kunne følge populationernes bestandsudviklinger. Der kan findes overlevelsesrater for ynglefuglene og deres unger, samt findes mere sikre tal for fuglenes levealder.

CES ringmærkningen påbegyndtes i Danmark i 2004. På det tidspunkt var der allerede 470 sites i Europa, fordelt på 14 lande.

Lokaliteter	Første mærkningsår	Seneste mærkningsår	Antal år
Dybendal v. Silkeborg	2004	2009	6
Brabrand Sø v. Aarhus	2006	2016	11
Vestamager	2006	2016	11
Ravnstrup Sø v. Næstved	2006	2012	7
Ove Sø, Thy	2009	2015	7
Tarup Grusgrav, Fyn	2009	2014	6
Skagen	2012	2016	5
Lunget, Fyn	2014	2016	3
Han Vejle, Vejlerne, Thy	2011	2011	1
Tømmerby, Vejlerne	2016	2016	1

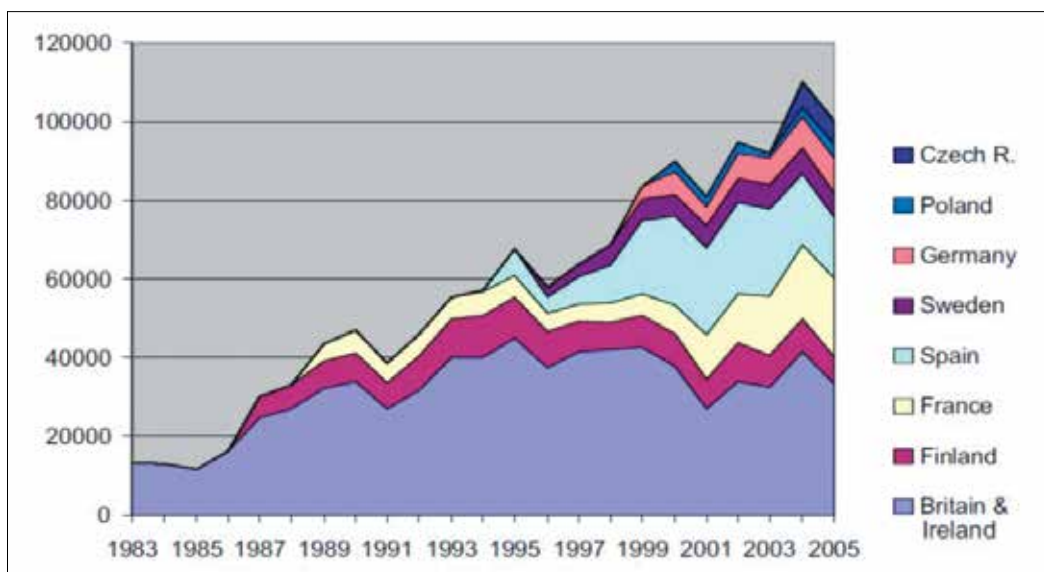
CES-lokaliteter i Danmark siden 2004. Som det ses, har der været CES – ringmærkning i Danmark siden 2004, og to sites er stadig i drift (Tabel Henning Ettrup)

De danske CES lokaliteter siden opstart markeret på kort

Det ville være godt med et site i det syd - sydvestjyske.

(Grafik: Jan Durinck)

CES konceptet udviklede sig hurtigt i mange lande. Her er en graf fra 2005, som viser udviklingen i de første år – y-aksen viser antallet af fangne fugle. Det er ikke lykkedes at finde nyere data. (Kilde Euring).

Et CES – site ved Ove Sø!

Efter nogle overvejelser i Nordvestjysk Ringmærkningsgruppe etablerede gruppen i 2009 et site ved vestsiden af Ove Sø ved Madsted.

enkelte spredte pilebuske, og nogle af nettene blev sat ved buskene. Beliggenheden er tæt ved Hvidbjerg Vesten Å Klitplantage, og det har medført, at sitet blev besøgt af en lang række fuglearter, som ikke sædvanligvis optræder i

Som det ses af billedet, er sitet en typisk rørskovslokalitet. I baggrunden ses den tidligere kendte fugleholm, Madstedborg. Foto: Per Müller

I 2009 lagde vi ud med 10 net, men allerede i 2010 benyttede vi yderligere 5 net, så i årene 2010 – 2015 anvendte vi 15 net med en længde på i alt 150 meter. På de 7 år er det blevet til 84 besøg á 6 timer – altså 504 timers ringmærkningsarbejde, og hovedreglen har været, at der altid af sikkerhedsmæssige årsager har været mindst 2 ringmærkere med hver gang. CES Madsted er en udpræget rørskovslokalitet med

rørskove.

Det har dog været et problem, at der i et par af vintrene var så store isskruninger, at rørskoven for en dels vedkommende på det nærmeste var lagt ned i den første måneds tid, inden genvæksten af nye tagrør tog over og dækkede for nettene. Det har helt sikkert været medvirkende til lidt svingende fangsttal først på sæsonen i de år. Flere medlemmer af Nordvestjysk Ringmærkningsgruppe har deltaget: Arne Urvang, Lars Smith, Jan Salmonsens, Poul Nystrup Christensen, Susanne Primdahl, Willy Mardal og Tage Leegaard. Endvidere har der gennem årene været såvel hjælpere som gæster – specielt Erling Andersen har været en flittig og kompetent hjælper i det ret ufremkommelige terræn.

Fangstdata

På de 7 sæsoner er der i alt håndteret 4310 fugle fordelt på 46 arter. Deraf er de 1.095 fanget mere end en gang, så antallet af nye fugle på lokaliteten er 3.215 i alt. Som ny fugl tælles også fugle med ring første gang, de fanges.

CES ringmærkning begynder ½ time før solopgang. Der var ikke mange morgener, hvor vi ikke så Havørn og hørte eller så Traner. På den anden side af søen ses Sønderhaa Plantage. Foto: Tage Leegaard.

Art/år		2009		2010		2011	
		Nye	Afl	Nye	Afl	Nye	Afl
Vandrikse	<i>Rallus aquaticus</i>	2	0	1	0	0	
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago gallinago</i>	1	0	0	0	0	
Digesvale	<i>Riparia riparia</i>	0	0	0	0	0	
Landsvale	<i>Hirundo rustica</i>	5	0	0	0	1	
Bysvale	<i>Delichon urbica</i>	0	0	0	0	0	
Engpiber	<i>Anthus pratensis</i>	1	0	0	0	0	
Gul Vipstjert	<i>Motacilla f. thunbergis</i>	0	0	0	0	0	
Hvid Vipstjert	<i>Motacilla alba</i>	0	0	4	0	10	
Gærdesmutte	<i>Troglodytes troglodytes</i>	0	0	1	0	0	
Jernspurv	<i>Prunella modularis</i>	0	0	0	0	0	
Rødhals	<i>Erithacus rubecula</i>	0	0	0	0	0	
Blåhals	<i>Luscinia svecica</i>	0	0	0	0	0	
Nordlig Blåhals	<i>Luscinia s. svecica</i>	0	0	0	0	0	
Sydlig Blåhals	<i>Luscinia s. cyanecula</i>	0	0	1	0	6	
Husrødstjert	<i>Phoenicurus ochruros</i>	0	0	1	0	1	
Bynkefugl	<i>Saxicola rubetra</i>	0	0	3	0	0	
Solsort	<i>Turdus merula</i>	2	0	0	0	0	
Sangdrossel	<i>Turdus philomelos</i>	1	0	3	1	2	
Savisanger	<i>Locustella luscinioides</i>	1	0	0	0	0	
Sivsanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	21	5	28	2	61	
Kærsanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	9	0	11	1	12	
Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	303	89	258	136	269	
Gulbug	<i>Hippolais icterina</i>	1	0	6	0	0	
Gærdesanger	<i>Sylvia curruca</i>	0	0	1	0	1	
Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>	16	0	20	4	32	
Havesanger	<i>Sylvia borin</i>	0	0	1	0	0	
Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>	0	0	0	0	2	
Skovsanger	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	0	0	0	0	0	
Gransanger	<i>Phylloscopus collybita</i>	1	0	14	0	16	
Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>	19	1	35	4	78	
Grå Fluesnapper	<i>Muscicapa striata</i>	0	0	0	0	0	
Skægmejse	<i>Panurus biarmicus</i>	5	0	0	0	0	
Topmejse	<i>Parus cristatus</i>	1	0	0	0	0	
Sortmejse	<i>Parus ater</i>	0	0	0	0	0	
Blåmejse	<i>Parus caeruleus</i>	5	1	9	2	6	
Musvit	<i>Parus major</i>	0	0	2	0	2	
Rødr. Tornskade	<i>Lanius collurio</i>	0	0	0	0	0	
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	0	0	0	0	12	
Skovspurv	<i>Passer montanus</i>	0	0	7	0	4	
Bogfinke	<i>Fringilla coelebs</i>	0	0	4	0	1	
Grønirisk	<i>Carduelis chloris</i>	1	0	1	0	1	
Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>	0	0	0	0	0	
Tornirisk	<i>Carduelis cannabina</i>	0	0	0	0	0	
Lille Gråsiken	<i>Carduelis flammea</i>	4	0	14	0	5	
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	0	0	1	0	1	
Hortulan	<i>Emberiza hortulana</i>	0	0	1	0	0	
Rørspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	58	15	61	20	153	
		457	111	488	170	676	

Tabel over samtlige fangede fugle i Madsted i årene 2009 - 2015. Afl =Aflæste ringmærkede fugle.

	2012		2013		2014		2015		I alt	I alt	Total
Afl	Nye	Afl	Nye	Afl	Nye	Afl	Nye	Afl	Nye	Afl	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3
0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	2
0	23	0	1	0	29	0	4	0	63	0	63
0	1	0	0	0	1	0	0	0	2	0	2
0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	2
0	1	0	0	0	0	0	1	0	2	0	2
0	0	0	1	0	4	0	1	0	20	0	20
0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1
0	2	0	0	0	1	0	0	0	3	0	3
0	0	0	0	0	1	0	4	1	5	1	6
0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1
6	3	0	0	0	4	0	1	0	15	6	21
0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
0	1	0	0	0	1	0	0	0	5	0	5
0	3	0	4	0	0	0	3	0	12	0	12
0	1	0	2	3	4	1	2	0	15	5	20
0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
5	26	2	9	2	19	4	13	2	177	22	199
2	2	5	0	0	0	0	1	0	35	8	43
151	160	115	116	79	189	66	187	108	1482	744	2226
0	3	0	5	1	2	0	2	0	19	1	20
0	3	0	2	1	7	0	0	0	14	1	15
2	21	2	22	4	15	5	10	2	136	19	155
	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	2
0	0	0	8	0	1	0	1	0	12	0	12
0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
1	4	1	6	1	20	2	8	2	69	7	76
1	56	2	28	4	25	3	25	4	266	19	285
0	0	0	0	0	0	0	2	1	2	1	3
0	0	0	0	0	0	0	6	1	11	1	12
0	2	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3
0	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
3	15	4	5	0	24	8	6	6	70	24	94
0	2	0	2	0	3	0	0	0	11	0	11
0	0	0	3	1	7	4	0	0	10	5	15
0	1	0	1	0	0	0	24	0	38	0	38
0	2	0	0	0	0	0	0	0	13	0	13
0	5	1	2	1	1	0	1	0	14	2	16
0	1	0	2	0	1	0	3	0	10	0	10
0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
0	6	0	0	0	0	0	0	0	6	0	6
0	5	1	4	0	2	0	8	0	42	1	43
0	5	0	1	1	0	0	2	0	10	1	11
0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
33	111	52	41	32	110	41	68	34	602	227	829
204	469	185	267	130	473	134	385	161	3115	1095	4310

Af de 3.215 fugle er de 13 ringmærkede i andre lande. 21 er fra andre lokaliteter i nærheden af Ove Sø, 1 er fra Vandet Sø og 1 er fra Vejlerne.

Det er som ventet rørskovsfuglene, der dominerer – dem vender jeg tilbage til i artiklen, men som nævnt i indledningen er sitet også præget af nærheden til Hvidbjerg Vesten Å Plantage. Det ses specielt ved fangster af Musvit, Topmejse, Sortmejse, Sangdrossel, Solsort, Bogfinke og Lille Gråsiken.

Lokaliteten fungerer lejlighedsvis også som overnatningsplads for nogle arter. Her er der især tale om Landsvale og Stær, men også Hvid Vipstjert, Munk og Løvsanger ses overnatte i rørskovens og i dens pilebuske. Fangsterne af Digesvale og Bysvale skal mere tages som udtryk for, at de to arter også fouragerer over rørskovens.

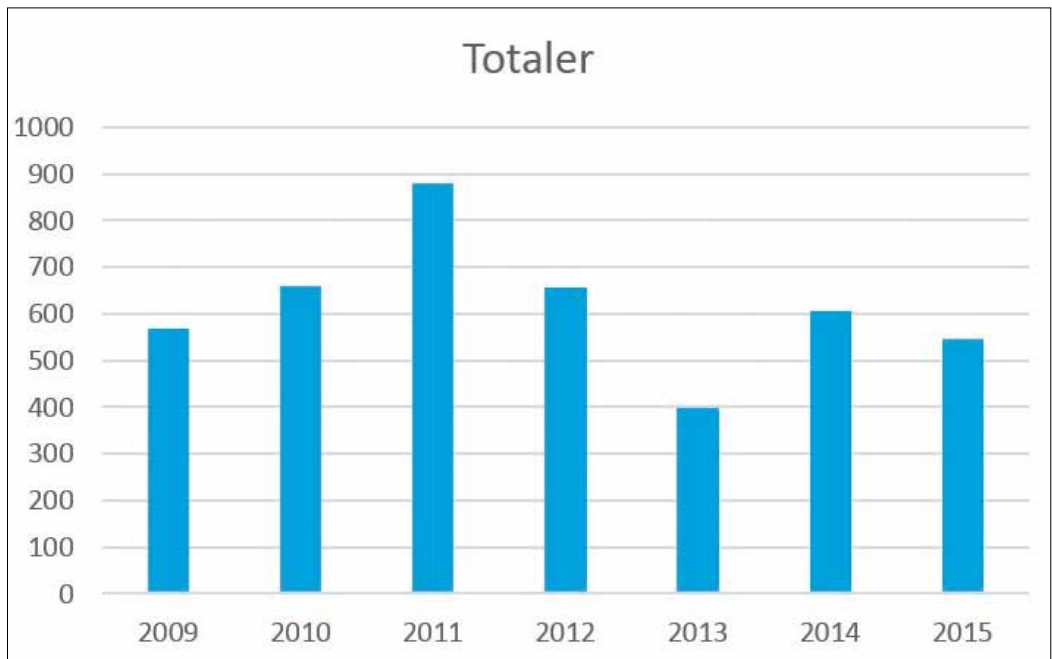
Når man ser på antallet af arter, fordelt over sæsonen, er det tydeligt, at antallet af arter er klart lavest i yngletiden i juni måned, hvor rørskovens

helt domineres af Rørsanger og Rørspurv. På enkelte fangstdage har det stort set kun været de to arter, der er gået i nettene. Det er naturligvis udtryk for, at det er de to arter, der er karakterfugle for området – suppleret af Sivsanger og Sydlig Blåhals, samt Gøgen, som det dog ikke lykkedes at få til at sidde længe nok i nettet til, at den kunne fanges. Endvidere er der hvert år flere ynglende par Vandrikser på lokaliteten – som det ses af tabellen, er det også sjældent at fastholde dem i nettene.

I de 7 år, sitet har fungeret, er der kun fanget 180 fugle af andre arter end rørskovsfugle i juni måned – heraf var de 26 overnattende Stære.

Selv om det er en lokalitet, der burde være god for Bynkefuglen, lykkedes det kun at fange 5 gennem årene – det bekræfter kun, at arten bestandsmæssigt er i tilbagegang.

Tornsangeren er fanget i et jævnt antal – dog ret fåtalligt i 2015. Tornsangeren yngler i det åbne land, og overnatter og fouragerer i rørskovens.

Søjlediagrammet viser det totale antal fangede fugle fra år til år. Som det ses var der mange fugle i 2011, mens der var få fugle i 2013. Specielt i træktiden i august, hvor ungfuglene normalt er i stort overtal, var der markant færre fugle i 2013.

*I de 7 år er det lykkedes at fange 2 Gule Vipstjerter, og det har været en lige stor oplevelse hver gang at få denne smukke fugl i nettet. Begge fugle var af den nordiske race *Motacilla flava thunbergi* og blev fanget på forårstrækket mod nord eller nordøst. Denne fugl er fra den 10. maj 2015.*

Foto: Lars Smith.

Af specielle fangster skal især nævnes Sydlig Blåhals, og den omtales i et senere afsnit, samt – med fangstdatoer nævnt i parenteser - arterne Savisanger (25.8.2009), Hortulan (31.8.2010), Skovsanger (27.7.2012), Husrødstjert (20.7.2010 og 20.7.2011) og Gule Vipstjert *Motacilla flava thunbergi* (18.5.2012 og 10.5.2015).

I 2013 og 2014 fangede vi i alt 15 Rødrygget Tornskade – alle som ungfugle. Begge år var der tale om kuldsøskende, som havde slået sig ned i buskene, og de nød godt af blandt andet de mange guldsmede, som i stort tal svirrede rundt i vegetationen.

Rørskovsfuglene

Som nævnt rummer lokaliteten Ove Sø ved Madsted især rørskovsfuglearter. Fangsttallene taler deres tydelige sprog om, at det er Rørsanger (2.226) og Rørspurv (830), der er de mest typiske.

Hos Sivsangeren (199), ser man de voksne fugle først på sæsonen, hvorimod det i træktiden udelukkende var ungfugle, vi fangede. I løbet af årene kunne vi konstatere en klar tilbagegang i fangsttallene for Sivsangeren.

De første par år var der regelmæssigt Kørsanger i Madsted. Der var syngende fugle, og vi fangede pænt med 1k fugle, så Kørsangeren var på det tidspunkt sikkert ynglende i området, men i 2013 og 2014 fangede vi slet ingen, og i 2015 blev det kun til en fugl.

Skægmejsen ser ikke ud til at være så almindelig ved Ove Sø, som den er i andre rørskovslokaliteter i Nordvestjylland. Vi ringmærkede kun Skægmejser i 2009 og i 2015. Der er ingen tvivl om, at den hårde vinter i 2009/2010 var hård ved Skægmejsen, så den i forvejen fåtalige population ved søen så ud til at være helt væk i de følgende år for først at vende tilbage i 2015.

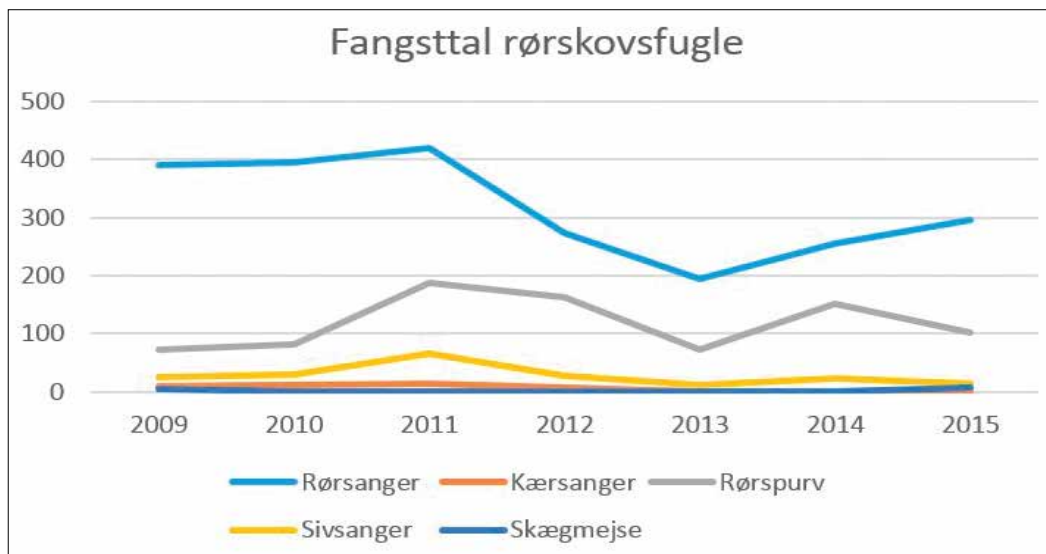

Hortulanen er en fåtallig trækgæst i Danmark, så det var noget af et held, at den sad i nettet lige før lukketid den sidste fangstdag den 31. august 2010! Foto: Lars Smith.

Som det kan ses af søjlediagrammet over totalfangster, er der en kraftig nedgang i fangsttallet fra 2011 til 2012. Det er specielt rørskovsfuglene, der har medvirket til dette. Denne tendens blev yderligere forværret i 2013, hvor fangsttallet reelt var halveret i forhold til 2011, som måske til gengæld var et atypisk godt år, men det kan ikke konkluderes ud fra det materiale, der er til rådighed. Tallene rettede sig så igen i løbet af 2014 og 2015, dog mest for Rørsangeren. Sivsangeren ser ud til at være en art, der har problemer med at klare sig. Årsagen kan

På en meget varm sidste fangstdag i 2009 den 25. august gik vor eneste Savisanger i nettet. Jan Salmonsens passede nettene alene denne sene formiddag, og han var godt gennemvåd af sved, da der kom assistance til at holde fuglen, så den behørigt kunne dokumenteres og foreviges. Foto: Jan Salmonsens.

Her er et kurvediagram, som viser udviklingen i fangsttallene for de 5 deciderede rørskovsarter, som findes ved Madsted. Det fremgår klart, at der var et kraftigt fald i antallet i 2012 og især i 2013.

man gisne om, men færre ynglepladser, forringede forhold på trækruten samt dårligere vilkår på vinteropholdsstederne kan hver især spille ind.

Hvad der ligger til grund for den meget kraftige tilbagegang i 2013 bør man være forsigtig med at sige for meget om, men forsommeren i 2013 var usædvanlig tør og kold, så måske har der været en for lille produktion af insekter, så der ikke har været føde nok til ungerne. I hvert fald var der påfaldende få fugle i august 2013, hvor man ellers kunne forvente, at specielt ungfuglene passererede forbi i stort tal.

De mange data, som vi har af specielt Rørsangeren, viser, at ynglefuglene ankommer senere til ynglelokaliteten i Ove Sø, end vi hidtil har regnet med. Det må antages, at mange af de fugle, der bliver fanget i maj, raster ved søen på deres videre vej mod nordøst. De lokale ynglefugle kommer sent, og de opholder sig ganske kort tid, efter at ungerne har forladt reden, hvorefter de trækker sydpå mod vinteropholdsstederne. Der fanges forholdsvis få gamle fugle i slutningen af august måned, og de fleste er lokale – formentlig fordi deres ungekuld er forsinkede. Lokaliteten huser derimod et stort antal ungfugle på det tidspunkt.

De lokale ungfugle ser også ud til at opholde sig forholdsvis kort tid på deres klækingssted, før turen går sydpå. Dette forhold vil blive belyst i en senere artikel.

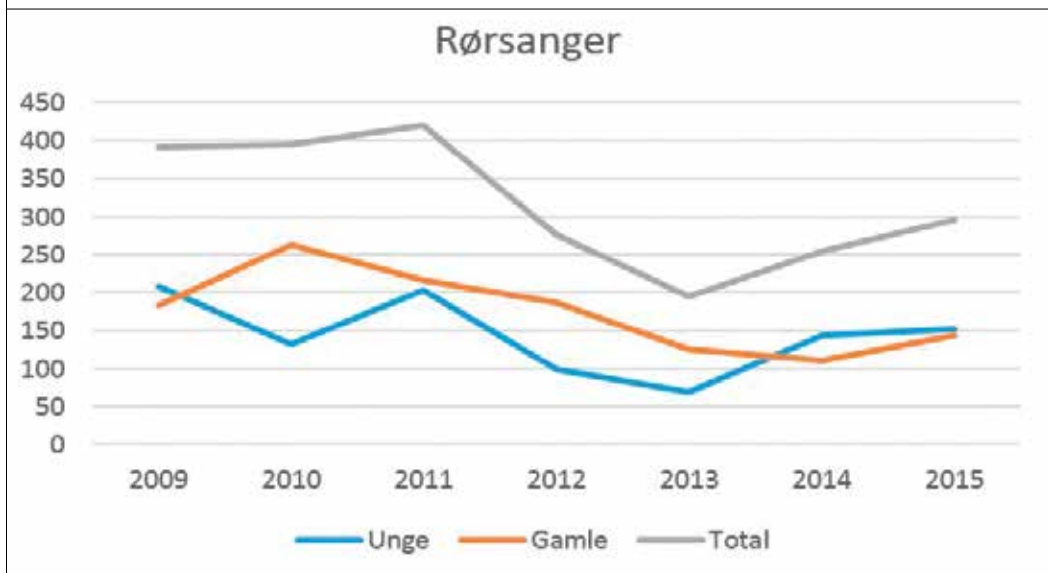
Hos Sivsangeren forholder det sig tilsvarende, dog ankommer ynglefuglene tidligere. I de 7 år er der kun fanget en gammel fugl efter den 20. juli. Ungfuglene er overladt til sig selv og må klare turen sydpå pr. instinkt. Der er ikke noget, der tyder på, at gamle fugle nordfra raster på lokaliteten, eftersom vi ikke ser dem i august.

Rørsanger

Rørsangeren er klart den art, som er håndteret oftest i projektet. Det er derfor naturligt, at der også er flest genmeldinger af denne art fra udlandet. Trækretningen er, som det fremgår af kortet, klart sydvestlig. Man formoder, at overvintringsstederne ligger i det vestlige Afrika syd for Sahara.

En dansk ringmærket Rørsanger fra en anden lokalitet er fundet i februar måned i Guinea. Nordvestjysk Ringmærkningsgruppe har haft en Rørsanger genmeldt fra Mauritanien, i øvrigt ringmærket ved Ove Sø ved Sønderhaa

Rørsanger	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Unge	208	132	203	99	69	144	152
Gamle	184	262	217	187	126	111	143
Total	392	394	420	275	195	255	295

Såvel tabellen som diagrammet viser med al tydelighed, at fangsttallene for Rørsangeren udviklede sig ganske dramatisk over de 7 sæsoner. Antalsmæssigt var Rørsangeren den art, der blev hårdest ramt, men det ser ud til, at den igen er på vej frem. Kurven viser også, at udslaget på ungfuglene er størst, men tilbagegangen i antallet af gamle fugle i 2012 har måske været medvirkende til det store fald i 2013.

Plantage, kun cirka 1 kilometer fra CES-sitet i Madsted.

I alt er 12 af vores Rørsangere fra Madsted blevet genfanget i udlandet. 4 fra Belgien, 6 fra Frankrig, 1 fra England og 1 fra Luxembourg. Her er nogle nævneværdige fugle:

Lidt bemærkelsesværdig er Rørsanger 9X62305, der blev fanget og ringmærket som ungfugl den 14. august 2009 ved Madsted. Den blev genfanget og aflæst i Belgien allerede 10 dage senere den 24. august og igen en uge senere i Frankrig den 31. august. Det er meget få Rørsangere, der er blevet fanget i tre forskellige lande.

Bemærkelsesværdig er også Rørsanger 9X63316, som blev mærket som ungfugl den 2. august 2014 ved Madsted. Den blev genfan-

get og aflæst Nanjizal, Lands End i Cornwall helt ude på Englands sydvestligste punkt den 9. september samme år. Gad vide, om den er fare vild som følge af vindafdrift? Eller om den var klar til at tage turen sydpå mod Frankrigs kyst?

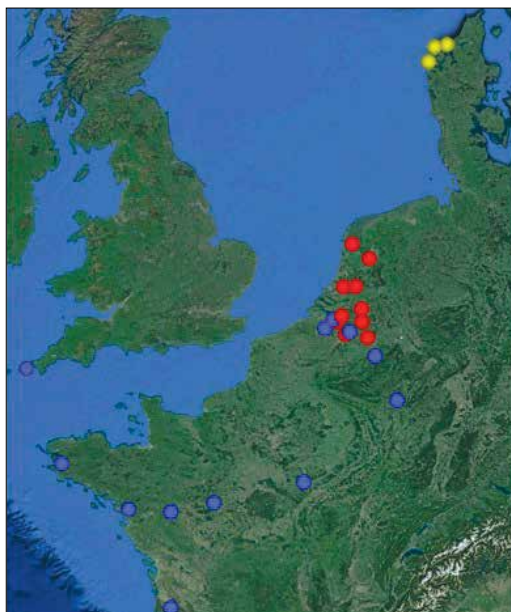
En Rørsanger blev fanget og ringmærket ved Madsted som ungfugl den 7. august 2015. Den blev genfanget og aflæst i Luxembourg den 3. september samme år. Der er ikke noget usædvanligt med trækretningen, men den er ringmærkningsgruppens første tilbagemelding fra Luxembourg.

Vi har haft i alt 2 genfangster og aflæsninger af Rørsangere ved Madsted, som er ringmærket på andre lokaliteter i Nordvestjylland. Den ene var ringmærket ved Vandet Sø den 12. august 2009 som ungfugl, og den blev genfanget og aflæst den 31. juli 2010. Den anden blev mærket

i Hanherreds Vejler den 10. august 2007 som gammel fugl, og den blev genfanget og aflæst den 22. maj 2011 – altså en forholdsvis gammel fugl.

En Rørsanger blev ringmærket ved Madsted den 16. august 2015, og den blev genfanget og aflæst 6 dage senere den 22. august på den sydlige del af Agger Tange.

Der er således kun få danske genmeldinger. Det er naturligvis svært at konkludere noget ud

Der er i alt fanget 10 Rørsangere med udenlandske ringe i de 7 sæsoner i Madsted: 7 fra Belgien og 3 fra Holland. På kortet er genmeldinger markeret med blå, ringmærkningsstedet for udenlandske Rørsangere med rødt. De tre omtalte fugle fra Danmark er markeret med gult (Jan Durinck)

fra tre fugle, men det lille antal kan skyldes, at Rørsangeren foretager længere træk, når den kommer i luften, en anden kan være begrænset ringmærkningsaktivitet i rørskovene i Nordvestjylland i perioden 2009-2015.

Sivsanger

Som det fremgår af fangsttabellen er der kun håndteret 199 Sivsangere i de 7 år ved Madsted.

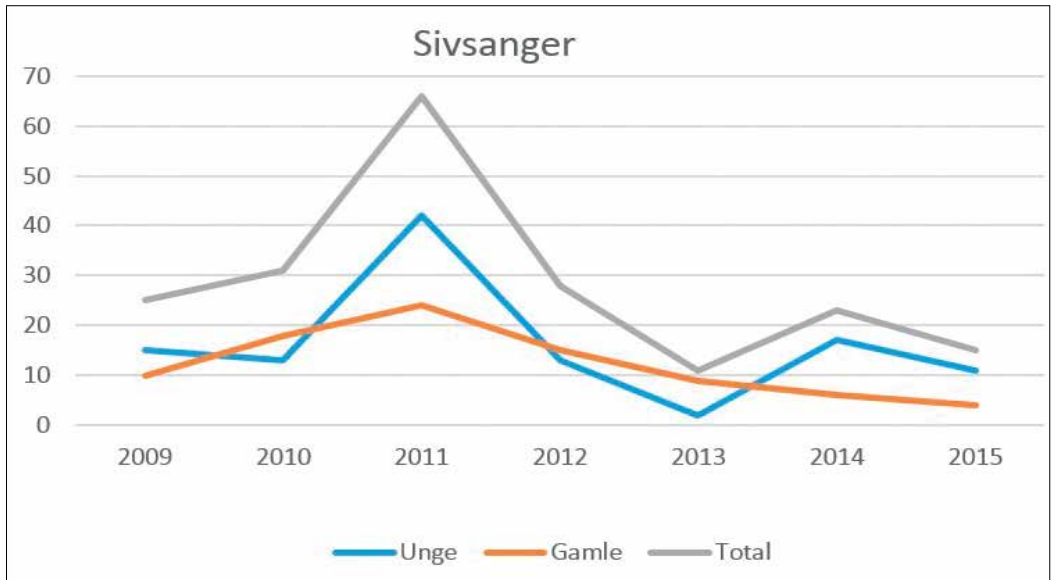
Derfor må det være tilfredsstillende, at der har været 4 aflæsninger/genfund af Sivsangere. De tre blev endda håndteret samme dag.

Den 18. maj 2012 blev der fanget i alt 8 Sivsangere. De to bar norske ringe – begge ringmærket ved vestkysten i den sydvestlige del af Norge, den ene den 12. juli 2009 i Hegrestad og den anden den 21. august 2011 i Tangen. Begge fugle var ringmærket som ungfugle. En af de Sivsangere, som vi mærkede samme dag som en gammel fugl blev fundet trafikdræbt i Bryne året efter den 29. juni 2013. Alle tre norske fuglelokaliteter ligger i Rogaland Fylke.

Det er nærliggende at antage, at de norske Sivsangere fra Rogaland benytter Ove Sø som sidste optankningssted, inden turen går over Skagerrak?

Den sidste genmelding fra udlandet af Sivsanger er fra Belgien. Det var en ungfugl, som blev genfanget og aflæst 22 dage efter mærkningen den 9. august 2015. Der er ingen aflæsninger/genmeldinger af Sivsangere fra Danmark ud over sitet i Madsted.

Sivsanger	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Unge	15	13	42	13	2	17	11
Gamle	10	18	24	15	9	6	4
Total	25	31	66	28	11	23	15

Tabel og diagram for Sivsangeren. Tilbagegangen i 2012 og 2013 var markante, og specielt i 2013 var der en meget dårlig ungeproduktion. Antalsmæssigt fangede vi kun cirka en tiendedel i forhold til fangsttallet for Rørsanger – en del af forklaringen ligger selvfølgelig i, at det ikke er en udpræget ynglelokalitet for Sivsangeren. I juni er der totalt i alle årene fanget 18 fugle – kun 1 1k fugl. I alt er kun 4 Sivsangere noteret med rugeplet, alle i sidste uge af maj.

Især Sivsangeren ser ud til at have det svært. Der var dog et lyspunkt den 18. maj 2012, hvor der blev fanget 9 Sivsangere. Den ene var ringmærket i Madsted året før. To af fuglene var ringmærket i Sydvest-Norge, og en af fuglene blev genmeldt som fundet død i Sydvest-Norge året efter, så man kan sige, at der var norsk besøg ved Ove Sø denne dag. På billedet ses en af de norsk ringmærkede fugle. Foto: Lars Smith.

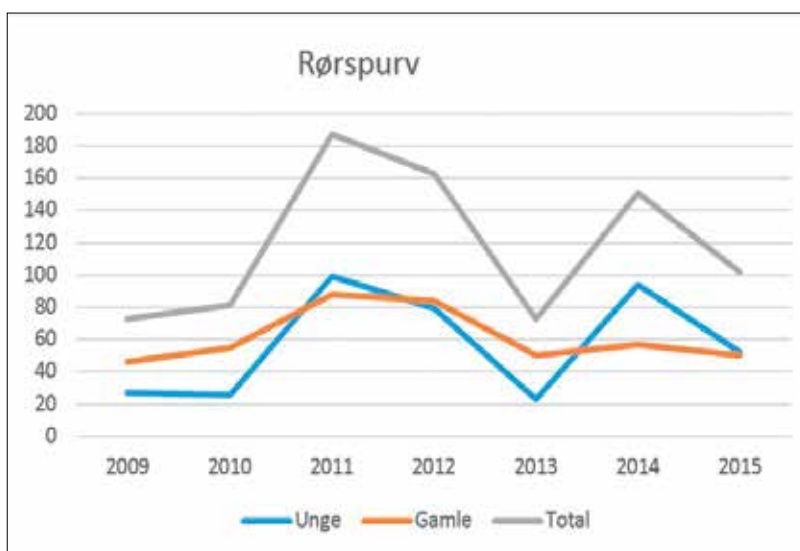
Kort over aflæsninger og genmelding af Siv-sanger: Blåt er genmelding og rødt er mærkningssted for udenlandsk ringmærket fugl. (Jan Durinck).

Rørspurv

Den næsthyppestegte fugl på sitet i Madsted var Rørspurve.

Der er 1 Rørspurv, som er ringmærket i Frankrig, og der er i alt tre genmeldte Rørspurve fra udlandet, 1 fra Holland, 1 fra Frankrig og 1 fra Portugal. Rørspurven fra Portugal er den hidtil vestligste genmelding af Rørspurve, som er ringmærkede i Danmark, og eftersom Den Iberiske Halvø og det nordligste Afrika hører til den sydligste del af Rørspurvens op-

Rørspurv	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Unge	27	26	99	79	23	94	52
Gamle	46	55	88	84	50	57	50
Total	73	81	187	163	73	151	102

Tabel og diagram for Rørspurven. Der ses en meget lille ungeproduktion i 2013, men fangsttallene for Rørspurv er præget af, at de efter yngletiden fouragerer og fælder i flokke, og det kan være tilfældigt, om man kommer den dag, hvor flokken er på fangstlokaliteten.

Kort over Rørspurv: Tre genmeldinger med blå, og den ene aflæste fugl fra Frankrig markeret med rødt for mærkningssted. (Jan Durinck).

holdssteder om vinteren, er den fløjet næsten så langt væk, som det er muligt. Rørspurven blev ringmærket ved Madsted som ungfugl den 15. juni 2014 og genfanget og aflæst året efter den 10. februar helt ude ved Atlanterhavets kyst.

Der har været en interessant og atypisk aflæsning fra Sønderhaa få kilometer i luftlinje fra Madsted. En Rørspurv, gammel han, blev ringmærket ved Madsted den 11. juni 2011. Den blev genfanget og aflæst på en foderplads sammen med nogle finkefugle den 14. april 2012, dvs. inden CES-perioden er begyndt.

Aflæsningen viser, at i det mindste nogle af Rørspurvene flyver omkring i området ved Ove Sø for at fouragere, hvor det er muligt, inden de besætter yngleterritoriet i rørskoven ved Madsted. Det skal bemærkes, at Rørspurven, som er en værbling, i Thy kun optræder meget fåtalligt på foderpladser, som især besøges af finkefugle.

Blåhalse

Af oversigten fremgår, at der er fanget, ringmærket og aflæst tre ”kategorier” af Blåhalse:

- Nordlig Blåhals *Luscinia s. svecica*
- Sydlig Blåhals *Luscinia svecica cyaneola*
- Blåhals *Luscinia svecica species*.

Den hyppigste Blåhals ved Ove Sø ved Madsted er den sydlige underart. Den er fanget næsten hvert år i CES-perioden især i månederne juli-august, og flere af fuglene havde rugepletter, og det sandsynliggør, at underarten er ynglefugl i området. Allerede den 7. maj 2012 blev der fanget et par, hvor hannen var en gammel fugl med underartens kendetegn, og hvor hunnen havde en tydelig rugeplet. Der er således ingen tvivl om, at underarten også er en sandsynlig ynglefugleart ved Ove Sø.

Den 24. maj 2015 blev der fanget en Nordlig Blåhals, en han, som også havde underartens kendetegn. Denne fugl var helt sikkert på træk op til dens yngleområder i fjeldmoserne på Den skandinaviske Halvø. Da den nordlige underart har en sydøstlig trækrute, er den derfor hyppig i Østdanmark, især på Bornholm og Ertholmene i medio maj måned, hvorimod den er fåtallig i Vestdanmark inkl. Thy. Nordlig Blåhals’ senere forekomst i Danmark skyldes, at snedækket i yngleområderne først smelter ca. 1. juni.

Nu er det sådan med Blåhalsene, at underarternes hanner kan bestemmes med sikkerhed, hvorimod hunnerne ikke umiddelbart kan bestemmes. Da det ikke kan afvises, at der også kan forekomme hunner af den nordlige underart i Thy, har vi valgt at benytte betegnelsen ”Blåhals” ved de hunner, som ikke kunne underartsbestemmes.

Et par Sydlige Blåhalse fra den 7. maj 2012. Foto: Tage Leegaard.

Alderspræsidenter

Et af formålene med CES-ringmærkning er at kunne få en bedre fornemmelse af fuglenes levealder. Der er grund til at nævne et par stykker:

Rørsanger 9X62258 blev mærket som 1k fugl 6.8.2009, og den blev senest aflæst 20.6.2015 med rugeplet. Det er sandsynligvis en hun, idet den flere gange er noteret med rugeplet. Samme fugl blev fanget i Madsted i alle årene på nær i 2010. En lille fugl, som altså minimum er blevet 6 år gammel. Vi havde den i hænderne i alt 16 gange. En trofast, sikker ynglefugl, som svingede i vægt fra 12 til 14 gram gennem årene. Mange af de Rørsangere, vi fangede, blev med sikkerhed tre år gamle.

Rørspurv 9P27537 blev fanget første gang 21.5.2009. På det tidspunkt havde den allerede ring på, idet den var mærket den 8.10.2006

som en ung han i en solsikkemark i Jestrup ved Sønderhaa. Den blev genfanget i alt 9 gange i Madsted – sidste gang 5.7.2013, som minimum 7 år gammel. Han svingede i vægt fra 17,5 til 21 gram – lavest den 27. juni 2009, hvor parringerne åbenbart havde sat sit præg på ham.

Rørspurv AX18051 blev fanget som ungfugl 17.7.2009, den blev genfanget sidst 25.6.2014 som han, så den har også nået en forholdsvis høj alder.

Afslutning

Det har været en god oplevelse at have et CES-projekt ved Ove Sø ved Madsted. Beliggenheden tæt på Hvidbjerg Vesten Å Plantage og en rig strandeng, der foråret igennem giver os ringmærkere et væld af botaniske oplevelser. Vi fik naturoplevelser, hver gang vi var af sted.

Nordlig Blåhals – han fra den 24. maj 2015. Foto: Lars Smith.

Denne artikel har forhåbentlig givet en oversigt over de resultater, vi har opnået.

Som nævnt har der været rigtig mange aflæsninger af egne fugle – dem vendes der tilbage til i en senere artikel.

Projektet ved Madsted i Ove Sø har ikke kunnet gennemføres uden velvilje og stor interesse fra lodsejernes side. Derfor skylder vi en stor tak til Hanne og Poul Christensen, ”Nygaard”, samt til Friederike og Niels Peter Pedersen, ”Aagaard”, som købte ”Nygaard” i 2014.

Underretninger om sitet ved Madsted nåede på et tidspunkt til redaktionen hos ”Thisted Dagblad”, som den 31. august 2010 sendte journalist Ida Smith og en fotograf til Madsted for at skrive en artikel til avisen om vore aktiviteter.

Næste år den 20. august 2011 havde vi besøg af et hold (journalist Rigmor Sams med en kameramand og en lydmand) fra Nationalpark TV. Det blev til en længere udsendelse, som er sendt adskillige gange og i flere år af TV Midt Vest og af andre regionale TV-kanaler.

Nordvestjysk Ringmærkningsgruppe har her i 2016 etableret et nyt CES-site. Med tilladelse af driftsledelsen i Vejlerne fik vi adgang til et godt område tæt ved Vesløs og tæt ved Tømmerby Fjord i Vejlerne. Det første år har været meget lovende, men det bliver der forhåbentlig også mulighed for at vende tilbage til ved en senere lejlighed.

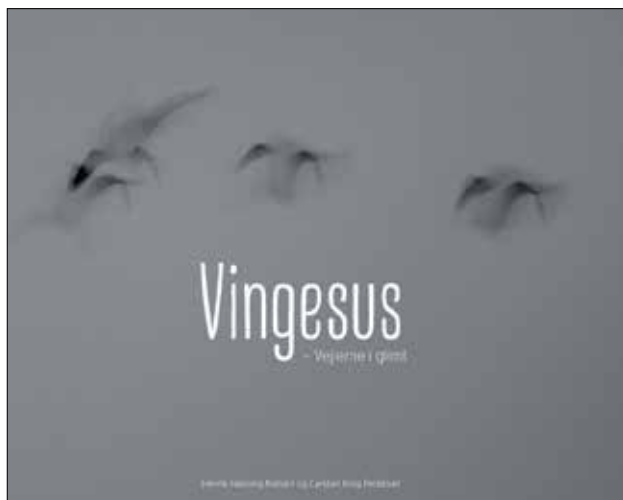
*Forfatterens adresse:
Jestrupvej 8, Sønderhø
7752 Snedsted
tage@tageleegaard.dk*

Boganmeldelse

Vingesus – Vejlerne i glimt

Af Henrik Haaning Nielsen og Carsten Krog Pedersen.

Udgivet af Forlaget Vingesus 2016, 287 pp, 399 kr.

I seks år har de to naturfotografer Henrik Haaning Nielsen og Carsten Krog Pedersen arbejdet på at tage de helt rigtige billeder til en fotobog om Vejlernes natur. I marts måned 2016 udkom bogen så og fik titlen ”Vingesus – Vejlerne i glimt”.

Den er ikke blot en fotobog, men mest af alt de to naturfotografers kærlighedserklæring til og øjenåbner for et af landets vigtigste og smukkeste naturområder.

Meget stemningsfuldt får vi lov til at opleve Vejlernes natur, som den er set gennem de to fotografers kameralinser. Årstiderne, vejret, farverne, fuglene, planterne og dyrene. På to vidt forskellige måder præsenterer de deres billeder. De mange smukke stemningsfulde landskabsbilleder fortæller levende om Vejlernes storslåede natur og giver en glimrende fornemmelse af årstidernes skønhed, charme og barske vildskab.

På Henriks billeder står motivet altid skarpt. Ofte er fuglen eller dyret kun en lille del af billedet, omgivet af den store natur, som fortæller enten en historie eller noget om den enkelte fugls levevis og sted. Som for eksempel billedet på side 47, hvor Rørdrummen skjuler sig i den store rørskov og er svær at få øje på. Ud over at kunne se rørskovens storhed får man en god fornemmelse af fuglens camouflage og levevis.

Carsten har leget med blænde og lukketid, og mange af hans billeder står ofte uskarpe. Han har formået at fremkalde detaljer, som man ellers aldrig ser.

For eksempel billedet på side 195 af Korsedderkoppen, hvor dens spind er forvandlet til den smukkeste perlekæde. Eller billedet på side 190 af Syvplettet Mariehøne, som henleder tanken på barndommens minder om Mariehønen, der hos Vor Herre skulle hente godt vejr. I min fantasi kunne den lysende del af den ellers dystre baggrund være himmelrummet, hvor det gode vejr skulle hentes. Andre billeder fremstår uden egentlige motiver, men som kunstneriske malerier.

Teksterne, som beskriver hvert afsnit i bogen, er relativt korte. De er letlæselige og giver et godt indblik i efterfølgende billeder, som de to fotografer har valgt til de enkelte afsnit. Med bogen følger også en cd-rom. Den indeholder også en lang række smukke billeder og er overlagt med musik af Hendrik Nikolajsen, og den fremhæver stemningen. Spilletid 20 min, hvor man blot kan gøre én ting: Læne sig tilbage - og nyde det.

*Rørdrummen står
næsten skjult i
rørskoven. Foto:
Henrik Haaning
Nielsen.*

Dette er ikke bare en anmeldelse, men også en varm anbefaling af bogen. Jeg håber, at der er mange, der gennem denne bogs billeder, tekst og musik må føle vingesuset fra Vejlerne og få lyst til at besøge stedet og selv opleve vidderne, fuglene og storheden på egen sjæl og krop.

Tillykke med en smuk bog!

*Boganmelderen:
Elly Hansen
Kystvejen 75, Svankær
7755 Bedsted Thy
iegranlyst@mail.dk*

*Syyplettet Mariehøne.
Foto: Carsten Krog
Pedersen.*

Tanker om urørt skov

Tekst og foto: Lars Smith

Regeringen planlægger at udlægge større dele af statsskovene som urørt skov.

Hvis man med urørt skov mener skov, hvor mennesket ikke blander sig i, hvad der gror, og ikke eksempelvis fjerner noget for biodiversiteten uønsket, er dette måske en tvivlsom affære.

Og hvorfor så det?

Det er klart, at en ændring af skovdriften kan give en mere mangfoldig skov med levedygtigheder for langt flere arter – biodiversitet.

Vil en overladelse til ”naturens kræfter” så nødvendigvis medføre dette?

For det første er naturskov i balance ikke noget, der opstår på få år.

En naturskov er en skov, hvor træerne genetisk stammer fra træer, der naturligt er indvandret til voksestedet.

For det andet skal en naturskov for faktisk at kunne være i balance have en ret voldsom størrelse.

Ikke hjemmehørende arter fra omkringliggende beplantninger spredes let til et skovområde, der ikke plejes. Hvis sådanne arter fra de omkringliggende områder ikke skal sprede sig ind i det område, som man overlader til sig selv, må der som minimum etableres bufferzoner, hvor kun hjemmehørende planter tillades. Derfor har de fleste landes nationalparker eksempelvis en bufferzone.

I handleplanerne for de af statens skovarealer, der skal overgå til såkaldt urørt skov, forstår jeg det sådan, at man opererer med korte overgangsperioder, før menneskelig indgriben skal

standses. I løvskove forestiller man sig en 10 års periode og i nåleskove en 50 års periode, hvorefter skovene som udgangspunkt må klare sig selv og derefter skovdriftsmæssigt ikke har et budget. Herefter må man forestille sig, at statsskove ligger hen som rekreative naturområder, hvor driftsdelen ikke længere handler om skovning, plantning og pleje af kulturerne, men kun om formidling og vedligeholdelse af stier og veje.

Alt dette kan måske umiddelbart se fint ud fra et rekreativt synspunkt.

Virkelighedens danske skove er imidlertid ikke for ret manges vedkommende beplantninger med tilnærmelsesvist rent hjemmehørende arter.

En strategi for, hvad man gør ved invasive arter som for eksempel Glansbladet Hæg *Prunus serotina*, der spredes til den urørte skov, er nødvendig.

Landet har stort set været ryddet for skov, og der er så senere blevet anlagt plantager med forskellige formål.

I virkeligheden er det altså oftest plantager eller dele af disse med en stor andel af genmateriale fra helt andre verdensdele, som man fra statens side vil overlade til sig selv.

Der er knyttet meget lidt biodiversitet til de indførte nåletræarter, som kun har været i landet i få år – biologisk set.

Her er det, at problemerne opstår, hvis vi vel at mærke på sigt ønsker at opnå en sund naturtilstand med gode forhold for noget, der ligner den oprindelige danske natur.

Betænkeligheden går kun på såkaldt urørt skov og altså ikke på den såkaldte biodiversitets-skov, hvor man forestiller sig naturpleje.

Mange truede arter i de danske skove har brug for en skovsammensætning med dels rigtig gamle træer og dels døde både stående og liggende træer, men også skovenge og mindre lysninger med varme og læ.

Hvis et langsigtet mål er egentlig naturgenopretning, må der andre planer til.

Hvis vi på lang sigt gerne vil se større sammenhængende naturområder med noget, der ligner eller kommer tæt på det oprindelige med hjemmehørende arter, skal der driftsmidler til i rigtig mange år.

Naturpleje er nødvendig for at opnå eller opretholde biodiversitet i områder, hvor der ikke er opstået en balance af naturlige processer. De tilstande og processer, vi mangler, kan være både afgræsning og browsing fra store dyr, tilstrækkeligt med væltede gamle træer, oversvømmelser og brand.

Tidspunktet for, hvornår man vil kunne overlade et område til urørthed må derfor løbende vurderes ud fra en faglig vurdering af områdets evne til selv gennem naturlige processer at

udvikle sig til sund naturskov med træer af alle aldre.

At planlægge at overlade eksempelvis en plantage med monokultur af Sitkagran *Picea sitchensis* til sig selv i Danmark er specielt, når man ser det i et internationalt naturperspektiv.

I Norge kæmper man indædt med at få fjernet Sitkagranen. Miljødirektoratet bruger mange ressourcer på at fjerne både plantede og spredte bestande af træet i naturbeskyttede områder. Problemerne i Norge skyldes, at Sitkagranen har vist sig på grund af tidlig koglesætning og lav frømasse at sprede sig hastigere og over længere afstande end mange andre indførte træer i landet.

Sitkagran vokser naturligt langs vestkysten af USA og Canada. Sitkagran er en trussel imod den biologiske mangfoldighed, da naturlige og ofte artsrige lave lysåbne løvskove og lyngheder overvokses med granbevoksninger uden megen undervegetation. I dag kræver de norske myndigheder en helt speciel tilladelse og dispensation fra landets love og forskrifter, hvis man ønsker udplantning af Sitkagran.

Udlæggelse til urørt skov af områder med den mellemeuropæiske Bjergfyr *Pinus mugo* kunne give anledning til tilsvarende overvejelser om især spredningens betydning for åbne hedestrækninger.

Det, jeg taler for, er altså ikke at skrotte planerne om noget urørt, men måske snarere at man tænker sig grundigt om og ikke bare vælger at lade nogle i forvejen økonomisk driftstunge arealer med eksempelvis ikke hjemmehørende planter stå.

Sitka, Bjergfyr og Rynket Rose bortskygger den oprindelige flora.

*Forfatterens adresse:
Højrisvej 2
7900 Nykøbing Mors
hojrisvej2@gmail.com*

BFN's Naturpris 2016

Af Jan Salmonsens

På BFN's ordinære generalforsamling blev årets naturpris tildelt foreningens tidligere formand, afdøde Holger Søndergård, for hans store og mangeårige indsats for foreningen og for naturen i Nordvestjylland.

BFN's Naturpris gives for en ekstraordinær indsats, og Holger har derfor i mange år været en oplagt kandidat til prisen. Det har imidlertid

altid været et princip, at naturprisen ikke tildeles foreningens centrale personer. Bestyrelsen var derfor ikke i tvivl, da det blev foreslået at tildele prisen posthumt til Holger.

For Holger var detaljeret viden om naturen en forudsætning for beskyttelsen af naturværdierne, og derfor har han gennem årene brugt titusindvis af timer på feltarbejde og på opbygningen af BFN's Naturdata.

Gennem sit systematiske arbejde fik han kontakter med utrolig mange fagfolk og andre naturinteresserede i hele landet, og han var dybt respekteret for sit arbejde. For mange var Holger synonym med BFN.

Holgers engagement i BFN betød desuden, at han testamenterede sin ejendom, Tved Gl. Skole, til foreningen. Ejendommen vil give foreningen mulighed for en lang række nye aktiviteter.

*Forfatterens adresse:
Mads Posts Vej 5,
Klitmøller
7700 Thisted
salmonsens@pc.dk*

BFN's Naturpris 2016

Naturprisen er indstiftet i 1985 af Biologisk Forening for Nordvestjylland (BFN) med det formål at påskønne personer, foreninger og virksomheder, som via deres virke gør eller har gjort en ekstraordinær indsats i henhold til foreningens formålsparagraf. Naturprisen uddeles på foreningens årlige generalforsamling.

BFN's bestyrelse har besluttet at tildele foreningens naturpris for 2016 post mortem til:

Holger Søndergård

Beslutningen om tildelingen af Naturprisen er truffet på følgende grundlag:

Fra foreningens stiftelse i 1970 og indtil sin død i 2015 har Holger Søndergaard utrætteligt samt med et smittende engagement og stor biologisk indsigt kæmpet naturens sag i Nordvestjylland. Da han i alle årene har siddet i foreningens bestyrelse, har han været afskåret fra tidligere at få prisen, selv om det ville have været oplagt. Holger Søndergårds indsats for BFN og naturen er uden sidestykke.

På vegne af Biologisk Forening for Nordvestjylland
Klitmøller den 12. marts 2016

Poul Nystrup Christensen

Formand

Holger fremviser svampe ved en af foreningens svampeekskursioner i 70'erne.

Ved indvielsen af Ørhage Naturcenter i 1975.

Holgers store viden blev jævnligt benyttet af TV. Foto: Ib Nord Nielsen.

Biologisk Forening for Nordvestjyllands bestyrelse og arbejdsgrupper:

Formand:

Poul Nystrup Christensen, Herningvej 64,
6950 Ringkøbing. - Tlf. 22157738.
pnystrup@live.dk

Næstformand:

Marianne Riis, Bygholmvej 70,
7742 Vesløs. - Tlf. 40777210
marianne_riis@hotmail.com

Kasserer:

Ib Nord Nielsen, Michel Wester 17 A,
Klitmøller, 7700 Thisted. - Tlf. 40579323
ib.nord.nielsen@gmail.com

Sekretær:

Lars Smith, Højrisvej 2,
7900 Nykøbing Mors. - Tlf. 98811533
hojrisvej2@gmail.com

Bestyrelsesmedlem:

Jan Salmonsens, Mads Posts Vej 5,
Klitmøller, 7700 Thisted. - Tlf. 97975148.
salmonsens@pc.dk

Redaktør af BFN-NYT:

Nanna Gad, Villerupvej 5,
7755 Bedsted. - Tlf. 97945025
nannagad@gmail.com

Leder af BFN's Naturkurser:

Jens Handrup, Tøttrupvej 5,
7752 Snedsted. - Tlf. 97936610

BFN-arrangementer:

Jørgen Nordkvist, Markvænget 14C,
7700 Thisted - Tlf. 97924165
nordkvist@mail.dk

Knud-Allan Knudsen, Villerupvej 5
7755 Bedsted. - Tlf. 97945025
nannagad@gmail.com

Else M. Kristensen
- Tlf. 97985324
else.mk@live.dk

Medlemskartotek:

Birgit og Carsten Schultz, Nørbyvej 18, Tved,
7700 Thisted. - Tlf. 97981594.
birgitogcarsten@gmail.com

BFN's Forlag:

Knud Knudsen, Stenbjerg Kirke Vej 28,
Stenbjerg, 7752 Snedsted. - Tlf. 96187008.
knud.knudsen@knudsen.mail.dk

**Naturplejenetværket for
Nordvestjylland:**

Hamish Stewart, Østerstrandvej 4,
Skyum, 7752 Snedsted.
hamish@mail.dk

Leder af »Hummerhuset«, i Klitmøller:

Leo Salmonsens, Vinkelsti 3,
Klitmøller, 7700 Thisted. - Tlf. 97975246.

Nordvestjysk Ringmærkningsgruppe:

Jan Salmonsens - se adresse overfor.

Det grønne råd i Thisted Kommune:

Hans Henrik Hust, Legindvej 39, Jestrup,
7752 Snedsted. - Tlf. 97939120.

Grønt råd - Morsø Kommune:

Elsemarie Kragh Nielsen, Vustholmevej 128,
9690 Fjerritslev. - Tlf. 40478475.

Brugerrådet for Naturstyrelsen Thy:

Marianne Riis - se adresse overfor.

Nationalpark Thy - Nationalparkrådet:

Elsemarie Kragh Nielsen - se adresse overfor

BFN's Fuglestudiekredse:

Elly Hansen, Kystvejen 75, Svankær,
7755 Bedsted. - Tlf. 29467553.

Hans Henrik Larsen, Limfjordsvej 5,
Lyngs, 7790 Thyholm. Tlf. 26608660.

BFN's Naturdata:

Knud Knudsen, Stenbjerg Kirke Vej 28,
Stenbjerg, 7752 Snedsted. - Tlf. 96187008.
knud.knudsen@knudsen.mail.dk

RETURADRESSE:

Biologisk Forening for Nordvestjylland
Ørhagevej 189, Klitmøller
7700 Thisted

B**POST****PP**

DANMARK

Foreningens sponsorer i 2016:

*Sparekassen Thy • Sønderhå-Hørsted Sparekasse • Thy-Mors Energi
Nykredit • Andelskassen Midtthy • Sparekassen Vendsyssel
Dolle, Frøstrup • Thisted Bryghus • Malte Haaning Plastic*

Læs i dette nr.:

Naturpleje	77
Natten i haven - insekter (7. del)	78
CES ringmærkning af fugle ved Ove Sø 2009 - 2015	79
Boganmeldelse	95
Tanker om urørt skov	97
BFN's Naturpris 2016	99

